

Hedvall om rösträtten

Tung och läcker är Barbro Hedvalls uppmärksammade bok *Vår rättmätiga plats* i vilken hon ger sin ”bild” av rösträttsrörelsen. Bildredaktören förblir nästan anonym – se längst bak i boken. Hon borde ha halva äran av boken för det är bildmaterialet och montagen som är bokens stora behållning. Enda invändningen är att vissa uppslag kan bli alltför överdådigt sprängfulla. Men tyvärr presenteras bilderna inte alltid ordentligt. Årtal saknas, kvinnor och platser förblir oidentifierade.

Barbro Hedvall har varit ledarskribent på Dagens Nyheter, och skriver som en sådan. Torrt och förlitande sig på ”forskare som plöjt arkiven”. Nu är det skördetid. Barbro Hedvall tar för sig. Hon medger kortfattat att särskilt Christina Florin har ”inspirerat” henne. Det är ett understatement.

Vad får bokköparen? En bildkavalkad som med tanke på historien – mest möten, möten, möten, resor och kongresser – har varierats väl. Till det en historik över drygt 20 år av kvinnors organisering för att få rösträtt med rapsodiska blickar bakåt i historien och några ögonkast utanför Sverige. Boken är ett kompilat av forskning från de senaste 20, 30 åren. Tyvärr är den varken genomsyrad av något eget temperament eller skriven på ett personligt språk. Gnistan saknas. Och intressant är faktiskt långa stycken när kvinnorna i ledningen beskrivs med drastiska citat ur breven de skrev till varandra. Fast just i det avsnittet har Hedvall tagit de flesta citaten och informationen ur Christina Florins bok *Kvinnor får röst*.

Märkligt i boken, liksom i forskningen, är tjetet om att kampen för rösträtt tog ”lång tid”. Bokens baksida hävdar falskeligen 40 år! Drygt 20 år är en kort tid när det gäller att få igenom radikala förändringar i ett lands styrelseform. Visst var kampen intensiv och värd att skildra. Men lång? Att det sedan tagit mycket mer än ytterligare 50 år innan kvinnor tagits på politiskt allvar, det kan man begrunda. 1902 startade organiseringen i liten skala. Redan 1921 fick kvinnor rösta och var valbara. Men praktiken?

Hedvalls personliga bidrag till boken är funderingar här och var. Bokens koncept är ”Hurra-vad-de-var-bra, rösträttskvinnorna!”. Så kan man välja att skriva. Men med en viss besserwisher-mentalitet kan Hedvall inte låta bli att anakronistiskt läxa upp kvinnosakskvinnorna ibland. Parodiskt blir det när hon (sid 113) anser att eftersom de arbetade ideellt för Saken (ja hon skriver alltid så, med stort S), har de lämnat ett ”tveeggat arv” till oss kvinnor idag. ”Allt imponerande frivilligarbete i kvinnorösträttsrörelsen har blivit feminismens svaga punkt.” Om de tänkt mer på sin ekonomi hade de ”gjort kvinnorörelsen till riktigt tunga påtryckare”. En spekulation rakt ut i det blå! Hedvall tycker också omotiverat till om dagens unga flickor, som väl är de läsare hon vill ha. Hon ser hos dem en rädsla som gör att de ”undergivet går in i rollen som sexobjekt”(sidan 65). Man undrar.

”Reflektioner” avslutar boken. Där går det riktigt illa. BH driver två teser: hävdar att kvinnor skulle ha fått rösträtt fortare, om de för det första hållit på en likhetslinje och för det andra inte samarbetat med män.

Hon tar sig an en diskussion om särart och likhet: ska man betona skillnader eller likheter mellan könen. Därmed snubblar hon in i en sofistikerad teoretisk debatt, som i 20 år rasat bland genushistoriker om dessa begrepp. Det har skrivits många böcker och artiklar: kan användningen av dem ha skytt mer än förklarat? Står begreppen överhuvudtaget i motsättning till varandra? Hedvall känner tydligen inte alls till debatten. Hon anser att aktivisterna för 100 år sedan genom ”särartslinjen fördröjde rösträtten”. Hennes argument är hennes egen ”fasta övertygelse”. Hennes förenkling av de kvinnors motiv och idéer, som hon skriver om, blir grotesk.

Rösträttskvinnorna var taktiskt klokare än Hedvall. I denna sin klokskap förstod de att män var viktiga, särskilt män i maktpositioner, för att få igenom rösträtt för kvinnor. De samverkade listigt och rationellt. De nådde sitt mål, dessa smarta damer. De lyckades ganska fort. Och i viss mån har framgången bestått. Kvinnor har det – jämförelsevis - hyfsat i Sverige.